

บทคัดย่อ

งานวิจัย การศึกษาแนวทางการใช้สื่อประกอบนิทรรศการศิลปะร่วมสมัยเพื่อถ่ายทอดความรู้จากนิทรรศการให้กับคนพิการทางการเห็น มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการใช้สื่อประกอบนิทรรศการทัศนศิลป์ร่วมสมัยสำหรับคนพิการทางการเห็น และ 2) เพื่อนำเสนอแนวทาง การใช้สื่อประกอบนิทรรศการทัศนศิลป์ร่วมสมัยให้กับพิพิธภัณฑสถานและหอศิลป์ร่วมสมัยในประเทศไทย ในการถ่ายทอดความรู้จากนิทรรศการให้กับคนพิการทางการเห็นโดยงานวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจและรวบรวมข้อมูลด้านการบริหารจัดการพิพิธภัณฑสถานเพื่อการสื่อความรู้สู่สาธารณชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้กับคนพิการทางการเห็นซึ่งจัดได้ว่าเป็นกลุ่มคนที่มีข้อจำกัดสูงสุดในการรับรู้ งานด้านทัศนศิลป์ วิธีการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยนี้มีทั้งการศึกษาจากเอกสาร การศึกษาจากข้อมูลออนไลน์ การสังเกตการณ์ การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญงานด้านพิพิธภัณฑสถานและผู้เยี่ยมชมพิพิธภัณฑสถาน โดยมีกลุ่มตัวอย่าง คือ พิพิธภัณฑสถานศิลปะร่วมสมัย งานนิทรรศการในประเทศไทยและต่างประเทศที่มีความเกี่ยวข้องกับคนพิการทางการเห็น

ผลการวิจัยพบว่า การสื่อความรู้จากนิทรรศการให้กับคนพิการทางการเห็นต้องใช้สื่อประกอบนิทรรศการผ่านการรับรู้ทางประสาทสัมผัสด้านอื่นที่เพิ่มเติมจากการเห็น อาทิ 1) การรับรู้ ทางการสัมผัสซึ่งเป็นช่องทางรับรู้ที่พื้นฐานที่สุดและมีการเชื่อมสมรรถนะยากที่สุด สื่อทางการสัมผัสเป็นสื่อที่ทำให้คนพิการทางการเห็นเห็นภาพของวัตถุชัดเจนที่สุด โดยเฉพาะการสัมผัสวัตถุขนาดเท่าจริง 2) การรับรู้ทางการได้ยินเป็นการรับรู้ข้อมูลจากอุปกรณ์สื่อเสียง จากการอธิบายและจากการอภิปราย ข้อมูลดังกล่าวเป็นข้อมูลที่มีชีวิตชีวาและช่วยกระตุ้นการคิดวิเคราะห์ 3) การรับรู้ทางการได้กลิ่นเป็นการรับรู้สภาพธรรมชาติของวัตถุพื้นผิวและสภาพแวดล้อม สื่อทางการได้กลิ่นเป็นสื่อช่วยสร้างประสบการณ์ด้านบรรยากาศ ภูมิอากาศและเวลา 4) การรับรู้ทางการเห็น (สำหรับคนเห็นเลือนราง) เป็นการใช้สื่อในรูปแบบที่มีความคล้ายคลึงกับสื่อสำหรับคนมองเห็น หากแต่ต้องมีการทำให้ตัวอักษรและข้อมูลภาพมีขนาดใหญ่และชัดเจน และ 5) สื่อกิจกรรมเป็นสื่อที่สามารถใช้สื่อหลากหลายรูปแบบเข้ามาประกอบกัน สื่อกิจกรรมเป็นสื่อที่เปิดช่องทางการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ก่อให้เกิดการถ่ายทอดความรู้ที่มีชีวิตชีวาได้ สำหรับการใช้อุปกรณ์ประกอบนิทรรศการเพื่อถ่ายทอดความรู้จากนิทรรศการศิลปะร่วมสมัยให้กับคนพิการทางการเห็นให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด คือ การใช้สื่อสัมผัสได้ สื่อทางการได้ยิน สื่อทางการได้กลิ่น สื่อทางการเห็น (สำหรับคนเห็นเลือนราง) และสื่อกิจกรรมร่วมกัน สื่อต่างๆ เหล่านี้สามารถช่วยกระตุ้นให้เกิดการรับรู้ในด้านต่างๆ และช่วยให้คนพิการทางการเห็นสามารถประมวลผลเกิดเป็นข้อมูลหรือภาพในใจขึ้นมาได้